

Журнал "Experimental Oncology" був заснований у 1979 році академіком Р.Є. Кавецьким і друкувався російською мовою до 1992 року, коли за ініціативи головного редактора академіка НАН України В.Г. Пінчука та рішенням редакційної ради почали друкуватися деякі статті англійською мовою. Це посприяло підвищенню інтересу до журналу з боку закордонних учених, які почали надсилати свої статті, та поширенню інформації щодо робіт вітчизняних учених серед колег з країн далекого зарубіжжя. Зважаючи на ці обставини, було вирішено перейти на друкування статей вітчизняних авторів та авторів з країн СНД англійською мовою, що і було запроваджено починаючи з другого номера 2002 року. Слід зазначити, що, з одного боку, це призвело до суттєвого розширення географії статей та їх авторів, з іншого — дозволило вважати журнал міжнародним у повному розумінні цього слова. Другий номер 2010 року став 150 номером журналу, який представлено у таких відомих та визнаних серед наукової спільноти інформаційних джерел як *MEDLINE*, *Index Medicus*, *EMBASE/Excerpta Medica*, *BIOSIS*, *SUBIS*, *IBIDS*.

Вже з перших номерів журнал був представлений у *Current Contents (Life Science)*, який видається інститутом наукової інформації (*ISI, USA*), але у 2008 році через певну неузгодженість з видавництвом був виключений з їхнього списку. Зараз триває робота з повернення журналу до цього інформаційного видання, що надасть змогу знову отримати так званий імпаکت-фактор, тобто показник цитування. У той же час треба зауважити, що серед науковців різних країн немає єдиної думки щодо показника імпаکت-фактора. Європейські вчені висловлюють думку щодо певної заангажованості наукової спільноти цією характеристикою періодичного наукового видання. Особливою популярністю імпакт-фактор користується серед учених США та Китаю. Однак цей показник не завжди реально відображає рівень журналу та його публікацій, що може певною мірою підтвердити маленький приклад. Так, імпакт-фактор деяких дуже поважних у світі онкології журналів становить: *Annals of Oncology* — 4,935; *British Journal of Cancer* — 4,846; *European Journal of Cancer* — 4,475; *Cancer Letters* — 3,5; *Cancer Research* — 7,616; *International Journal of Cancer* — 4,7; *Clinical Cancer Research* — 5,715; *Cancer* — 4,8; *Journal of Clinical Oncology* — 11,8; тобто у середньому величина імпакт-фактор знаходиться на рівні 5,82. У той же час імпакт-фактор менших змістовних статей, але не менш важливих для онкологів (як експериментаторів, так і клініцистів) журналів, таких як *European Journal of*

Surgical Oncology – 2,49; *Clinical Oncology* – 2,18; *Surgical Oncology* – 1,08, що у середньому становить 1,92. При цьому журнал, який видається Nature Publishing Group та є дуже важливим і цікавим, а саме "*Nature Reviews Cancer*" має імпаکت-фактор 30,762, інший журнал цієї категорії, "*Lancet Oncology*", – 13,283. Це пояснюється дуже просто: у цих журналах, особливо у першому, друкуються дуже важливі **оглядові** статті, на які посилаються інші вчені у своїх статтях, що публікуються у багатьох-багатьох журналах. Це і формує цитування і, як наслідок, імпакт-фактор. На сторінках журналу *Nature* вже підіймалось питання щодо імпакт-фактора як показника рівня журналу, де наводились аргументи як за, так і проти, серед яких були і вказані вище. Але через консервативність наукової спільноти питання лише дискутується, і методика оцінки рівня журналу не модифікується.

У той же час знаходження журналу в *MEDLINE* надає йому дуже широкого розповсюдження, що сприяє популяризації як журналу, так і його авторів. Цікаво, що редакція нашого журналу постійно відчуває ту обставину, що "*Experimental Oncology*" знаходиться у *MEDLINE*: редакція і автори статей несподівано отримують листи щодо співпраці, запрошення на конференції, пропозиції різних фірм хімічного та фармацевтичного профілів.

В останній час групою *SCImago* під патронатом *SCOPUS* були винайдені нові показники, а саме *SJR* (*Scientific Journal Rankings*) та *H* (*Hirsch*) індекс. За цими показниками наш журнал посів перше місце серед наукових періодичних видань України. Слід зазначити, що у підрозділі "*Cancer Research*" розділу "*Biochemistry, Genetics and Molecular Biology*" серед 153 світових періодичних видань наш журнал посів 114 місце.

Дискутуючи питання щодо оцінки рівня журналу, не можна оминати такі питання як співіснування друкованої та *on-line* версії журналів, і особливо життя журналів тільки *on-line*. Обидва типи наукових журналів заслуговують на існування, але хочеться сподіватись, що друкування традиційним методом залишиться і надалі, і перш за все як продукт поліграфічної та друкарської справи. У цьому сенсі зростання рівня та представництва книжкових ярмарків дають підстави сподіватися на краще.

Видавництво журналів *on-line* набуває останнім часом широкого розповсюдження. З одного боку, це швидко, зручно і, що дуже важливо, переважна більшість журналів надають змогу "скачувати" статті безпосередньо з *web*-сторінки. З іншого, те, що зручно для читачів, обертається проблемою для авторів, особливо таких країн, як Україна. Публікація статті у такому журналі коштує від 1000 до 2500 доларів США, перевищення регламенту публікації вимагає додаткової оплати. Так, у грантах можна планувати кошти на оплату таких публікацій, але не за рахунок бюджетної тематики НАН України.

При плануванні кошторису міжнародного гранту у багатьох випадках доцільніше направити кошти на реактиви та обладнання. Як на тлі нових форм публікацій українським ученим можна звітувати щодо широких

публікацій у зарубіжних журналах? Одним з рішень є участь у спільних проєктах із зарубіжними колегами, але як при цьому врахувати таку позицію, як захист інтелектуальної власності?

Не намагаючись зупинити сучасні тенденції та не нарікаючи більше з приводу вищезгаданого питання, хотів би висловити пропозицію: чи не запровадити і нашим журналам, чи Видавничому дому "Академперіодика" таку сучасну та інноваційну форму наукових публікацій?

Для обговорення пропонується наступне питання, яке на мою та багатьох моїх колег думку потребує вирішення, особливо з урахуванням бажання, вельми справедливого, України прямувати у світове співтовариство: це питання правил оформлення бібліографічного покажчика у статтях та монографіях.

Я не хочу хвалити наш журнал, але зауважу, що правила, які запроваджені у нашому журналі, відповідають сучасним бібліографічним правилам, прості і в той же час надають потрібну інформацію для подальшого бібліографічного пошуку. Мені зауважать присутні, що у багатьох журналах різні вимоги, автори друкуються та не скаржаться. Це так. У той же час ми маємо позитивні відгуки від наукової спільноти, включаючи вчених з країн Європи, США, Японії щодо вимог до бібліографічного покажчика нашого журналу.

Слід також розширити питання та підкреслити, що певне різноманіття вимог до бібліографічного покажчика у різних журналах їх не прикрашає. Було б дуже правильно та своєчасно, якби "Академперіодика" розпочала акцію, спрямовану на уніфікацію вимог до бібліографічного покажчика статей та монографій, хоча б спочатку для журналів та книг, які виходять у НАН України. Треба зазначити, що вимоги, які існують уже давно, застаріли і не відповідають стану сучасного розвитку науки. Моє спілкування з шановними та високопрофесійними редакторами видавництва "Наукова думка" призвело до того, що вони погодилися з потребою у тому чи іншому контексті переглянути чинні вимоги до бібліографії. Слід особливо зазначити, що першочергово треба допомогти дослідникам, які оформлюють дисертаційні роботи.

Якщо не всі знайомі з вимогами до оформлення бібліографії у дисертаціях, рекомендую ознайомитись. Це дуже цікаво зашифровані та алгоритмізовані вимоги, які настільки "перекручені", що написання тексту дисертації виглядає більш легким, ніж оформлення бібліографії до дисертаційної роботи. Після того, як дисертант при звичаївся до оформлення бібліографії при написанні статей до різних журналів, він при оформленні дисертації повинен перелік цитованої літератури "перекручувати" у прямому розумінні цього слова.

Отже, уніфікація вимог до бібліографічного покажчика у статтях, монографіях, патентах та дисертаційних роботах є актуальною вимогою часу.

Для підвищення рівня наукової періодики НАН України та інших видавництв і наближення їх до кращих журналів світу, можливо, доцільним

є створення єдиної оцінки рівня журналів НАН України за тими чи тими показниками. В основу можуть бути покладені наявні у світі показники, ті, що розробляються, або ті, що можуть бути запропоновані науковцями НАН України. З метою реалізації цієї пропозиції варто створити так звану робочу групу з числа членів редакційних рад журналів НАН України та всіх охочих. Можна припустити, що кінцева продукція у вигляді більш-менш уніфікованої системи, яка складається з небагатьох, але вагомих критеріїв, була б доречною для незаангажованої та об'єктивної оцінки рівня наукової періодики НАН України.